

Să fii american în perioada anilor 1980 nu a fost întotdeauna ușor – așa după cum o știți cu toții. La începutul deceniului, cei mai mulți dintre noi erau convinși că nu aveam nici o cale de ieșire. Avuseserăm parte, la urma urmei, de Vietnam și de Richard Nixon, de Iran și de Jimmy Carter. Ce altceva ar fi putut fi mai rău?

Nu s-a întâmplat nimic catastrofal, ferească Dumnezeu! Ca de obicei, trebuia să mâncăm, să locuim undeva și să ne mișcăm de ici-colo. Dar cine își mai putea permite să facă toate acestea, la un nivel cât de cât superior? Foarte puțini – cu benzina fără plumb care ajunsese la 3,85 galonul, cu un Cadillac model 1985, care costase 42 000 dolari, cu locuința din Woodside, pe care o cumpărasem cu 400 000 de dolari, în 1982, iar acum ajunsese la peste un milion, după spusele vecinilor noștri care erau la curent cu asemenea lucruri, și cu cotletul care ajunsese aproape la 32 de dolari kilogramul.

Totuși, când noi, americanii, ne comparăm situația cu majoritatea oamenilor din lumea întreagă, într-adevăr nu avem pentru ce să ne plângem. Spunând aceasta nu mă refer la numărul de mașini de spălat vase și de piscine care revin pe cap de locuitor, ci am în vedere principiile noastre de libertate, dreptul să muncim, să locuim și să ne distrăm *oriunde* ne hotărâm și *oricum* dorim. E greu de acceptat că altcineva pe pământ ar mai fi putut face acest lucru în 1985.

În Europa de est, sovieticii hotărâseră, chiar din 1983, să renunțe la normele civilizației. În Polonia, în Cehoslovacia și chiar în Ungaria, trebuia să faci ceea ce îți indicau rușii să faci ori, în caz contrar, dispăreai. În Brazilia și, din 1984, și în Mexic, dacă juntei, care se afla la putere, nu-i plăcea felul în care-ți făceai cărarea la freză și în special,

dacă ți-o făceai pe stânga, o pățai. Chiar și Italia, această minunată țară, a trebuit să aleagă, în final, între haos și cămășile negre. Natural că a ales ultima variantă.

Și, pretutindeni, ne urau pe noi, americanii. Pentru că ne invidiau.

De aceea, în 1985, pentru sărbătorirea Zilei Recunoștinței, nu ne-ar fi putut nimeni ademeni să mergem în străinătate. Așa că ne-am hotărât să facem ceea ce făceam de obicei în acea săptămână de sărbătoare, adică să ne reluăm pelerinajul anual la hotelul Mauna Kea de pe Big Island din Hawaii, bunul și bătrânul stat al Americii. Aici, ne aflam atunci, în seara de 18 noiembrie, când a început totul. Puțini au fost aceia dintre noi care au realizat atunci cât de critică a fost situația. Nici chiar America nu ar fi fost capabilă să reziste, dar despre aceasta vom vorbi mai târziu.

În acea seară memorabilă, terminasem cina și, în loc să urc în cameră cu Nancy, m-am decis să fac o plimbare pe malul mării și să privesc la perdeaua de raze și la spectacolul lor nocturn. Acolo mă aflam când a venit la mine mesagerul trimis de către administrator să mă anunțe că am fost căutat la telefon de către Herb Patterson și că acesta vrea, de urgență, să stea de vorbă cu mine.

Înainte de a vorbi despre ceea ce dorea el – ceva în legătură cu germanii – aș vrea să-l prezint pe Herb Patterson și apoi să spun ceva despre perdeaua de raze.

Herb era președinte al consiliului Corporației Construcției de Rachete, MDC, din Sunnyvale, California, iar eu eram directorul companiei, deci el era șeful meu. Patterson avea un astfel de caracter, încât ar fi putut să-l facă pe un administrator de hotel de lux, cum era Mauna Kea, să acționeze drept propriul său mesager cum, de fapt, a și procedat în seara aceea. În fața voinței lui Patterson, administratorului – Bob Butterfield îi era numele, cred că mai este încă acolo, în caz că aveți vreodată nevoie de o cameră – nu-i mai rămăsese altceva de făcut decât să se resemneze.

Și acum, despre perdeaua de raze. La începutul anului 1960, Laurence Rockefeller a hotărât să ridice un hotel pe Big Island, pe Coasta Kohala, care era acoperită cu straturi de lavă neagră, avea câteva plaje și încolo nimic altceva. Era izolată și liniștită, și acesta era motivul care mă făcea să merg acolo. Când hotelul era aproape terminat, pentru

a-i adăuga o nuanță de pitoresc, arhitecții au instalat o pereche de reflectoare puternice pe rocile de sub salonul principal pentru a ilumina marea. După cât se părea, lumina atrăgea planctonul, iar acesta reflecta o perdea de raze. De atunci, aproape în fiecare seară, uneori ajungând până la jumătate de duzină, acești monștri uriași se ridicau din adâncuri, chiar în fața ochilor, începând cam în jurul orei zece, oră la care Herbie Patterson mă căutase la telefon.

S-ar putea să vă surprindă faptul că am exagerat cu această istorioară, pentru a sugera o legătură simbolică între acele raze ca niște catarge și Herb Patterson și, dacă este așa, aveți perfectă dreptate. Dar mie îmi ușurează începutul povestirii.

Mai întâi, telefonul. M-am decis să-l dau din cameră, unde soția mea era deja în pat și citea.

– Ce-ți mai fac prietenii nocturni? mă întrebă ea când am intrat. Considera că fascinația mea pentru monștrii marini era un pic cam exagerată. Ea știa că eram mult mai atras de aerul condiționat din sălile de consiliu și de birourile băncilor, decât de apele nocturne ale Pacificului.

– Herb Patterson mi-a transmis să-l caut la telefon, am spus eu. N-a sunat aici?

– A fost cineva care a dorit să-ți vorbească personal. I-am spus că ești plecat.

– Mulțumesc. Uneori, sunt capabili să te facă să înnebunești.

Am ridicat telefonul. Faptul că Hawaii aveau legătură directă în sistemul de comunicații ca și Newart și Cleveland diminua ceva din romantismul insulelor, romantism care încă din 1980 era pe cale de dispariție.

– Herb, sunt eu, Frank, am spus.

– Bine că m-ai sunat, Frank. Ascultă, avem necazuri în Europa. S-ar putea să fie o problemă grea. Te poți întoarce mâine aici?

– Sigur.

– Hai să ne întâlnim în centru.

Prin aceasta Patterson înțelegea centrul din San Francisco și nu al orașului Sunnyvale din peninsula, unde aveam birourile corporației noastre.

Am stabilit să ne întâlnim la clubul Pacific Union. Acesta era locul unde elita din nordul Californiei lua prânzul și, ocazional, cina; iar eu și

Patterson făcea parte din această elită. Și intenționam să ne menținem cât mai mult așa.

- La șapte, e bine, Frank? vru să afle Patterson.

- Desigur.

- OK, ne vedem mâine. Cele mai bune urări pentru Nancy.

Nancy avea, desigur, cunoștință de toate, dar pretindea că nu. Am întâlnit-o în 1950. Ea era din Virginia și eu eram din California. Ne-am cunoscut în Elveția, unde, amândoi americani, urmam cursurile Universității din Basel. Domeniul ei era filosofia, cu preocupări laterale de teologie. Profesorii săi principali au fost Carl Jaspers și Karl Barth. Domeniul meu erau economia și finanțele. Amândoi ne-am luat doctoratul la sfârșitul anului 1959. Eu am primit *summa cum laude* și ea *magna cum laude*. Ne-am căsătorit trei zile mai târziu și am reușit, de atunci, să rămânem împreună. Mulțumesc lui Dumnezeu, evenimentele, care s-au perindat, au demonstrat acest lucru.

În timpul zborului înapoi spre casă, a doua zi, ea n-a scos nici un cuvânt despre Herb Patterson, Corporația Construcției de Rachete, despre germani sau rachete de croazieră. Mai târziu, mi-a spus că tot timpul călătoriei a stat în cumpănă, să-mi spună ca pur și simplu să demisionez imediat, fără să dau nici o justificare nimănui. Bineînțeles însă că n-a făcut-o.

După aterizarea pe Aeroportul Internațional din San Francisco ea a plecat cu un taxi și cu bagajele spre locuința noastră din Woodside, iar eu cu un alt taxi m-am dus la clubul Pacific Union, să mă întâlnesc cu Patterson.

2

Franz Josef Strauss, cancelarul Germaniei de Vest, descris de unii ca „un demagog gras și inteligent“, își chemase ministrul afacerilor externe, pe Graf Otto von Amsburg, la o întâlnire scurtă, neprogramată, înainte de prânz, în ziua de luni, 18 noiembrie 1985. La întoarcerea în biroul său, von Amsburg a făcut o ușoară modificare în planurile sale: în ziua următoare, el personal, și nu adjunctul său, va fi prezent la NATO, înaintea întâlnirii programate de la Bruxelles. Această modificare de program va avea, până la urmă, într-un mod extraordinar, profunde implicații pentru noi toți. De fapt, fără să se refere în mod expres la această acțiune deosebită, Henry Kissinger a descris mai târziu procesul pus astfel în mișcare drept capabil să „afecteze viitorul întregii omeniri“.

Era dificil să-ți dai seama de acest lucru atunci. Pe ordinea de zi, de la Bruxelles, a doua zi, se aflau două probleme serioase, dar care nu erau câtuși de puțin noi și care nu păreau să conțină prevestiri apocaliptice. Prima era o moțiune pentru confirmarea că NATO va amplasa 572 de rachete de croazieră americane, cu lansare de la sol – GLCM – fără vreo altă amânare și că guvernele Angliei, Italiei, Germaniei de Vest, Belgiei și Olandei sunt de acord, irevocabil, să permită ca asemenea rachete – toate încărcate cu focoașe nucleare – să fie amplasate pe teritoriul lor. A doua moțiune se referea la tipul sistemului de rachetă care urma să fie amplasată de NATO. Se aflau în competiție trei sisteme: cel construit de Boeing în Seattle, unul dezvoltat în St. Louis de către General Dynamics și sistemul oferit aliaților Americii, de către Corporația Construcției de Rachete – MDC – din Sunnyvale California.

Rezultatul ambelor votări era ceva previzibil în cercurile NATO. Se cunoștea faptul că guvernele Olandei și Belgiei, împotriva voinței lor,

trebuiau până la urmă să înceteze cu veșnicul lor boicot privind amplasarea rachetelor de croazieră. La urma urmei, acum când rușii s-au infiltrat puternic în Iugoslavia, le mai rămânea oare altceva de făcut? De asemenea, la fel de sigură părea alegerea Corporației Construcției de Rachete drept prim contractant pentru rachetele NATO. Era unanim cunoscut că rachetele de croazieră ale lui Boeing continuau să explodeze deasupra Washingtonului, incendiind mult mai mult decât doar câțiva copaci, în timp ce prototipurile lui General Dynamics dispăreau pur și simplu: unele deasupra Pacificului, câteva peste Caraibe și una deasupra Mexicului.

Înainte ca întâlnirea să aibă loc, Graf Otto von Amsburg fusese văzut pe coridoarele cartierului general NATO purtând discuții amicale mai întâi cu ministrul apărării al Belgiei și apoi cu comandantul șef al Forțelor Armate ale Olandei, un general de aviație. Ceea ce au discutat se pare că a cauzat un pic de agitație, pentru că amândouă delegațiile, a Olandei și a Belgiei, au declanșat imediat evidente manevre de culise și de aranjamente. Rezultatul a fost că deschiderea adunării a fost întârziată cu o jumătate de oră.

Primul vot a decurs cum era de așteptat și s-a obținut unanimitatea. Al doilea nu; de fapt, a doua problemă de pe ordinea de zi nici nu a fost supusă la vot. Aceasta din cauza lui Graf Otto von Amsburg, care printr-o moțiune cerea ca luarea deciziei privind alegerea sistemului de arme ce urmau a fi amplasate să fie amânată peste două săptămâni, adică până luni, 2 decembrie 1985. El nu a prezentat nici o motivare pentru cererea făcută. Moțiunea sa a fost imediat adoptată de liderii delegațiilor Belgiei și Olandei. Moțiunea a fost deci adoptată în unanimitate. Unul dintre generalii delegației americane fusese văzut înainte de votare producând o adevărată furtună printre colegii săi, dar, în cele din urmă, Statele Unite s-au aliniat celorlalți, pentru acceptarea cererii Germaniei – Belgiei – Olandei.

Otto von Amsburg s-a întors la Bonn în după-amiaza aceleiași zile. Timpul de zbor Bruxelles-Bonn este de doar treizeci și cinci de minute. A dat apoi patru telefoane, toate cu destinație în interiorul Germaniei de Vest.

Scopul acestor telefoane era să aranjeze, peste două săptămâni și o zi mai târziu, o întâlnire consultativă pentru un plan orientativ necesar,

întâlnire ce urma să fie ținută la Gasthaus zum Sternen, un mic han de țară la aproximativ unsprezece kilometri nord de Bonn, pe vechiul drum spre Köln. Planul era orientativ, pentru că era prea devreme să se spună ce atitudine vor lua americanii. Trei dintre cele patru persoane cu care a stat de vorbă au spus că vor fi prezente acolo. Doctorul Reinhardt Kreps, președintele consiliului Deutsche Bank, nu era în țară – acesta fiind la New York – așa că von Amsburg închise pur și simplu telefonul, fără să-i spună ceva secretarei. A hotărât să-l sune el mai târziu.

Apoi Graf von Amsburg l-a sunat pe cancelar. După ce acesta și-a terminat de prezentat raportul, Strauss a zis către aristocratul german care servea Germania ca ministrul al Afacerilor Externe după tradiția lui Bismark: „*Ausgezeichnet. Die Amis merken nichts. Die Scheisskerle werden tñglich einfñltiger. Lass uns hoffen, dass wir sie jetzt endlich los werden. Mach nur weiter so, Otto*“.

În traducere aceasta ar însemna: „Excelent. Americanii nu observă nimic. Acele capete pline cu țărâte, devin, pe zi ce trece, tot mai stupide. Să sperăm că acum, în sfârșit, ne vom descotorosi de ei. Acțiunează, Otto“.

E posibil ca Franz Josef Strauss să aibă minte, dar în mod cert, nu are clasă. Dar avea dreptate. Noi, capetele pline cu țărâte, nu am sesizat nimic. Cel puțin, capul plin cu țărâte care eram eu nu a făcut-o.

Probabil că unii dintre dumneavoastră ați trecut pe la Fairmont Hotel, în San Francisco, din când în când și v-ați întrebat ce e cu imensul bloc din piatră aflat în piață peste drum. Ei bine, acesta este clubul Pacific Union. Din anumite motive, îmi amintesc câteva din figurile care se aflau în salonul principal în seara aceea: Steve Bechtel Jr., care conducea cea mai mare corporație și proprietate privată din lume. Se afla acolo împreună cu Keller, căruia i-am uitat prenumele, șeful lui Standard Oil din California. Apoi era acolo Prentice Cobb Hale, magnat al Departamentului antrepozite, care cu un deceniu mai înainte asimilase Nieman Marcus, ca și când acesta ar fi fost un chioșc pentru vânzarea cârnaților prăjiți, în Texas. Se afla acolo cu bătrânul senator din Illinois. Era acolo un cuplu Swigg, o familie care stăpânea hotelul de peste drum și, de asemenea, era un cuplu Haases – care stăpânea Levi Strauss. Vă spun toate acestea pentru ca să aveți idee care erau personalitățile prezente și cine avea acces acolo. Nu era suficient să conduci o mare companie sau o mare bancă ori altceva mare. Trebuia să *deții* un procentaj rezonabil din acestea. Aceasta, dragi prieteni, este ceea ce separă, în realitate, bărbații de băieți în Statele Unite ale Americii, iar clubul Pacific Union era unul dintre ultimele localuri dispuse să recunoască acest fapt și să trimită la dracu publicul. Apropo, și femeile erau trimise la dracu. Nu li se permitea accesul. Interdicția aceasta părea să fie destul de firească, de vreme ce nu exista nici o femeie care să conducă sau să stăpânească ceva de o anumită importanță pe o rază de sute, probabil de mii de kilometri în jurul centrului lui San Francisco.

Cum de am ajuns eu și Herb Patterson printre băieții mari din salon, în ziua aceea? Cred că Herb Patterson avea același drept acolo ca

și Steve Bechtel sau Prentice Cobb Hale, întrucât era proprietarul unei părți substanțiale din afacerile la care era președinte. Eu? Ei bine, asemenea tuturor celorlalți care erau aduși din afară pentru a ocupa postul de director al unei companii aveam și eu pachetul meu de acțiuni, care nu era prea mare, dar suficient ca să-mi permită accesul în clubul Pacific Union. Când Herb Patterson sponsoriza pe cineva acolo, acesta era automat admis.

Dar este suficientă această prezentare. Eram așezat deja la masă, având în fața mea un gin dublu și un corn, când, în seara aceea de 19 noiembrie, a intrat în club Patterson. Herb a comandat o votcă dublă și trei măslin.

– Ei bine, Herb, ce s-a întâmplat?

– Generalul nostru. M-a sunat noaptea trecută dintr-o cabină telefonică de la cartierul general NATO, din Bruxelles, imediat după ce a ieșit de la adunarea care avusese loc.

– Probabil că a luat, ca de obicei, măsuri de siguranță, am spus eu.

– Cred că da. Acum, lasă-mă să-ți spun ce-a zis. S-a întâmplat ceva în legătură cu votul. Nu numai că nu au aprobat sistemul nostru, dar mi-a spus că belgienii și olandezii înclină acum spre Boeing-General Dynamics. E de necrezut.

– Ce facem?

– Vrei să-ți spun pe ocolite, sau direct? a întrebat Patterson.

– Direct.

– Bine. Ascultă. Frank, ne găsim iarăși acolo unde ne aflam acum câțiva ani. Cineva a fost corupt, fie în Departamentul Apărării, fie printre generali, fie mai știu eu unde. Știi bine, și ei știu la fel de bine, și toată lumea știe bine că rachetele noastre de croazieră și în special sistemul nostru de teleghidare sunt sută la sută mai bune, din toate punctele de vedere, decât versiunile lor. Tu știi aceasta, Pentagonul o știe și, până ieri, majoritatea membrilor NATO erau de acord cu ele. Mă repet, dar suportă-mă, Frank. Suveica voturilor în NATO privind această aprobare o constituie Germania, Belgia și Olanda, așa după cum o știi bine. I-am avut întotdeauna în buzunarul nostru. Dar acum?

– Stai o clipă, Herb, că doar nu mai suntem în 1970. Pur și simplu, nu cred că cineva trage iarăși sforile. Deci, pentru ce sau pentru cine au votat?